

ХІІ ВСЕУКРАЇНСЬКА НАУКОВА ІСТОРИКО-КРАЄЗНАВЧА КОНФЕРЕНЦІЯ

«ОСВІТЯНСЬКЕ КРАЄЗНАВСТВО: ДОСВІД, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ»

*присвячена 200-річчю
від дня народження українських просвітителів
І. Вагилевича та М. Шашкевича*



Збірник матеріалів



м. Івано-Франківськ
6–7 жовтня 2011 року

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ НАН УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА СПІЛКА КРАЄЗНАВЦІВ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ім. В. СТЕФАНИКА
ІВАНО-ФРАНКІВСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЦЕНТР ТУРИЗМУ
І КРАЄЗНАВСТВА УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

XII ВСЕУКРАЇНСЬКА НАУКОВА ІСТОРИКО-КРАЄЗНАВЧА КОНФЕРЕНЦІЯ

«Освітнянське краєзнавство: досвід, проблеми, перспективи»

*присвячена 200-річчю
від дня народження українських просвітителів
І. Вагилевича та М. Шашкевича*

Збірник матеріалів



«Лілея-НВ»
м. Івано-Франківськ
2011р.

ББК 63.3 (4 УКР)
О 72

XII Всеукраїнська наукова історико-краєзнавча конференція «Освітнянське краєзнавство: досвід, проблеми, перспективи», присвячена 200-річчю від дня народження українських просвітителів І. Вагилевича та М. Шашкевича (6–7 жовтня 2011 року). Збірник матеріалів. — Івано-Франківськ, 2011. — 352 с.

Редакційна колегія:

П. Т. Тронько (голова)
О. Г. Бажан
Т. Ф. Григор'єва
В. І. Дмитрук
М. Ю. Косило
Р. В. Маньковська

До збірника ввійшли матеріали XII Всеукраїнської науково-історико-краєзнавчої конференції «Освітнянське краєзнавство: досвід, проблеми, перспективи», присвяченої 200-річчю від дня народження українських просвітителів І. Вагилевича та М. Шашкевича.

На 1-й сторінці палітурки зображено проект пам'ятника «Руській трійці» в м. Івано-Франківську (Маркіян Шашкевич – праворуч, Іван Вагилевич – в центрі та Яків Головацький)

ПРО АВТОРІВ

Арсенич Петро Іванович — доцент Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, заслужений працівник культури України.

Бацвін Маріанна Ярополківна — аспірантка кафедри етнології та археології Інституту історії та політології Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, молодший науковий співробітник відділу фондів Національного заповідника «Давній Галич».

Баюк Геннадій Володимирович — учитель історії Заборольської ЗОШ I—III ступенів Луцького району Волинської області.

Безрукова Тетяна Миколаївна — керівник клубу «Краєзнавець» Районного центру дитячої та юнацької творчості Харківського району Харківської області.

Вакулишин Сергій Миколайович — методист Святошинського центру позашкільної роботи (м. Київ).

Великочий Володимир Степанович — директор Інституту туризму і менеджменту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, доктор історичних наук, професор.

Гаврилів Богдан Михайлович — кандидат історичних наук, доцент Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, заслужений працівник культури України.

Григор'єва Тетяна Федорівна — кандидат історичних наук, старший науковий співробітник відділу по розробці архівів ВУНК—ДПУ—НКВС—КДБ Головної редколегії науково-документальної серії книг «Реабілітовані історією».

Громова Олена Петрівна — науковий співробітник Національного музею народної архітектури та побуту України (м. Київ).

Денисенко Галина Григорівна — кандидат історичних наук, старший науковий співробітник сектору «Зводу пам'яток історії та культури України» Інституту історії України НАН України.

Денисенко Олена Анатоліївна — кандидат історичних наук, доцент Навчально-наукового інституту права та психології Київської національної академії внутрішніх справ України.

Завгородня Тетяна Костянтинівна — доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Карась Ганна Васиївна — кандидат педагогічних наук, доцент, проректор з науково-педагогічної та виховної роботи Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Карий Володимир Михайлович – директор видавництва «Прут Принт».

Кіреєва Руслана Петрівна – директор Снятинського літературно-меморіального музею Марка Черемшини.

Ковтун Валерій Іванович – директор Коломийського педагогічного коледжу Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Королько Андрій Зіновійович – кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Косило Михайло Юрійович – директор Івано-Франківського обласного центру туризму і краєзнавства учнівської молоді.

Костюкова Олена Миколаївна – кандидат історичних наук, доцент кафедри туризму і готельно-ресторанної справи Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького.

Кочергін Ігор Олександрович – кандидат історичних наук, доцент, докторант кафедри історії та політичної теорії ДВНЗ «Національний гірничий університет».

Кубай Ніла Олександрівна – заступник директора з виховної роботи Садівської ЗОШ I–III ступенів Гошанського району Рівненської області.

Куделко Сергій Михайлович – кандидат історичних наук, директор Центру краєзнавства, професор кафедри історіографії, джерелознавства та допоміжних історичних дисциплін Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

Кукса Надія Василівна – старший науковий співробітник Національного історико-культурного заповідника «Чигирин».

Купчинський Богдан Іванович – член НСКУ.

Лазуренко Валентин Миколайович – кандидат історичних наук, доцент, помічник ректора з гуманітарної освіти та виховання Черкаського державного технологічного університету.

Лисенко Олена Володимирівна – аспірантка Інституту історії України НАН України.

Лотоцький Віталій Володимирович – аспірант Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Луцький Ярослав Васильович – кандидат історичних наук, доцент кафедри теорії і методики фізичного виховання і спорту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Мельник Ігор Володимирович – член НСКУ, редактор часопису «Галицька брама».

Морозюк Володимир Карпович – член НСКУ, член НСПУ, член НСЖУ.

Нагірний Мирослав Богданович — заступник директора Івано-Франківського центру патріотичного виховання імені Степана Бандери.

Обух Людмила Василівна — аспірантка Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Павлова Ольга Григорівна — кандидат історичних наук, доцент кафедри історіографії, джерелознавства та допоміжних історичних дисциплін Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

Разіцький Віталій Йосипович — кандидат історичних наук, старший викладач Кременецького обласного гуманітарно-педагогічного інституту імені Тараса Шевченка.

Рева Лариса Григорівна — кандидат філологічних наук, науковий співробітник Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського НАН України.

Савчук Віктор Олексійович — кандидат історичних наук, проректор Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

Сердунич Любов Андріївна — член Національної спілки краєзнавців України (сmt Стара Синява, Хмельницька обл.).

Старенький Ігор Олександрович — бібліотекар читального залу №1 Наукової бібліотеки Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

Стражнікова Інна Василівна — кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Сушко Оксана Вікторівна — кандидат історичних наук, науковий співробітник відділу головної редколегії «Реабілітовані історією», м. Київ.

Томаченко Олександр Володимирович — головний спеціаліст відділу освіти Луцької районної державної адміністрації, аспірант кафедри нової та новітньої історії України Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Тюрін Володимир Петрович — викладач кафедри психології праці та управління закладами освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

Угорчак Юрій Михайлович — директор Музею історії Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Харитон Василь Ярославович — науковий працівник Снятинського літературно-меморіального музею Марка Черемшини.

Чорненький Роман Васильович — аспірант кафедри історії слов'ян Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

ЗМІСТ

Від редакційної колегії	3
КРАЄЗНАВСТВО У ВИЩІЙ ШКОЛІ	
<i>Тетяна Григор'єва (м. Київ)</i> З історії зародження і розвитку освітянського краєзнавства в Україні (перша половина XIX сторіччя)	5
<i>Інна Стражнікова (м. Івано-Франківськ)</i> Освітнє краєзнавство як напрям досліджень Західної України кінця XX — початку XXI сторіччя	13
<i>Сергій Куделко, Ольга Павлова (м. Харків)</i> Центр краєзнавства Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна та його участь у навчально-педагогічному процесі ...	20
<i>Тетяна Завгородня (м. Івано-Франківськ)</i> Краєзнавство як основа функціонування наукової школи Богдана Ступарика	24
<i>Ганна Карась (м. Івано-Франківськ)</i> Музичне краєзнавство Прикарпаття як спеціальний навчальний курс: до постановки проблеми	30
<i>Галина Денисенко, Олена Денисенко (м. Київ)</i> Освітянська громадськість у пам'яткоохоронному русі: досвід, традиції ..	40
КРАЄЗНАВЧА РОБОТА В ДОШКІЛЬНИХ, ЗАГАЛЬНООСВІТНИХ, ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНИХ І ПОЗАШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ	
<i>Олександр Томаченко (м. Луцьк)</i> Сучасні виклики і проблеми співвідношення шкільної історії та краєзнавства	48
<i>Віктор Савчук (м. Кам'янець-Подільський)</i> Краєзнавство в підручниках української школи Закарпаття у 1920—30-х роках	58
<i>Геннадій Баяк (с. Забороль, Волинська обл.)</i> Загальноосвітня школа — основа краєзнавчої освіти школярів (на матеріалах Волинської області)	65
<i>Оксана Сушко (м. Київ), В. О. Савчук (м. Кам'янець-Подільський)</i> Формування методологічних засад краєзнавства в українських школах Кубані наприкінці 1920 років	73
<i>Володимир Тюрін (м. Кам'янець-Подільський)</i> Сучасне шкільне краєзнавство м. Кам'янець-Подільського: питання управління та організації	86

<i>Олена Лисенко (м. Київ)</i> Використання інформації про селянські повстання 1920–1930-х рр. у краєзнавчій роботі в загальноосвітніх навчальних закладах	93
<i>Валентин Лазуренко (м. Черкаси)</i> Шкільні історико-краєзнавчі конференції на Чигиринщині	99
<i>Ніла Кубай (с. Садове, Рівненська обл.)</i> Виховання громадянина-патріота на засадах козацької педагогіки у процесі краєзнавчої роботи	106
<i>Надія Кукса (с. Суботів, Черкаська обл.)</i> Місце музейних установ у розвитку шкільного краєзнавства (з досвіду роботи Національного історико-культурного заповідника «Чигирин») ...	115
<i>Тетяна Безрукова (сmt Буди, Харківська обл.)</i> Клуб «Краєзнавець» Районного центру дитячої та юнацької творчості Харківського району Харківської області: краєзнавча і пам'яткоохоронна робота	122
<i>Сергій Вакулишин (м. Київ)</i> Науково-методичний супровід краєзнавчої діяльності у Святошинському центрі позашкільної освіти	127
ТУРИСТИЧНЕ КРАЄЗНАВСТВО В ОСВІТНІЙ ГАЛУЗІ	
<i>Володимир Великочий (м. Івано-Франківськ)</i> До історії розвитку культурно-пізнавального туризму в Галичині (кінець XIX – початок ХХІ ст.)	135
<i>Гор Кочергін (м. Дніпропетровськ)</i> «Туристичне краєзнавство» у вищому навчальному закладі технічного профілю	149
<i>Олена Костюкова (м. Черкаси)</i> Екскурсійне краєзнавство – важлива компонента підготовки фахівців спеціальності «Туризм» у вищих навчальних закладах	156
<i>Володимир Карий (м. Снятин)</i> Освітнянсько-краєзнавчі видання в плані видавничої фірми «Прут Принт»	161
ОСВІТЯНСЬКЕ КРАЄЗНАВСТВО В ОСОБАХ	
<i>Віталій Разіцький (м. Кременець, Тернопільська обл.)</i> М. І. Теодорович – дослідник Волині	166
<i>Василь Харитон (м. Снятин)</i> Лицар чину Мартин Корольюк	174

<i>Богдан Купчинський (м. Івано-Франківськ)</i> Археологічна та етнографічна діяльність Владислава Пшибиславського на Покутті	189
<i>Ігор Старенький (м. Кам'янець-Подільський)</i> Організатор та історик шкільного краєзнавства (Віктор Степанович Прокопчук)	202
<i>Мирослав Нагірний (м. Івано-Франківськ)</i> Рубрика «Чи знаєте...?» в журналі «Дорога» 1943–1944 рр. (до бібліографії С. Салика)	210
КРАЄЗНАВСТВО ПРИКАРПАТТЯ: ІСТОРІЯ І СУЧАСНІСТЬ (до 20-річчя Івано-Франківської обласної організації НСКУ) <i>Андрій Королько (м. Івано-Франківськ)</i> До питання історико-етнографічних меж Покуття (за матеріалами наукових досліджень 1991–2010 рр.)	219
<i>Віталій Лотоцький (м. Івано-Франківськ)</i> Створення і практична діяльність окружної Руської Ради у м. Станіславові (1848–1850 рр.)	231
<i>Роман Чорненський (м. Івано-Франківськ)</i> Розвиток польської освіти в Станіславівському воєводстві (1921–1939 рр.)	148
<i>Руслана Кірєєва (м. Снятин)</i> Культурно-мистецькі традиції Снятинщини	248
<i>Олена Громова (м. Київ)</i> Відображення особливостей побуту заможних верств населення Гуцульщини кінця ХІХ ст. в експозиції гражди із с. Яворова Косівського району Івано-Франківської області	257
<i>Маріанна Бацвін (м. Галич)</i> Традиційний жіночий стрій Опілля наприкінці ХІХ – 30-х рр. ХХ ст. (на матеріалах Рогатинського та Галицького районів)	268
<i>Валерій Ковтун (м. Коломия)</i> Соціокультурний феномен золотої доби коломийської листівки	276
<i>Володимир Морозюк (м. Івано-Франківськ)</i> «Січ» і січові піснірі	288
<i>Людмила Обух (м. Коломия)</i> Збереження національних музично-освітніх традицій у діяльності вихідців з Прикарпаття – педагогів Українського музичного інституту Америки у США	295

<i>Ігор Мельник (м. Львів)</i> Нереалізований шанс включення залізниці Краків—Львів—Чернівці у трансконтинентальний шлях до Індії	307
<i>Юрій Угорчак (м. Івано-Франківськ)</i> Альманах «Краєзнавець Прикарпаття»	309
КРУГЛИЙ СТІЛ «І. ВАГИЛЕВИЧ ТА М. ШАШКЕВИЧ — ВИДАТНІ ДІЯЧІ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ВІДРОДЖЕННЯ ХІХ СТ.»	
<i>Лариса Рева (м. Київ)</i> Іван Вагилевич та Маркіян Шашкевич — перші подвижники національно-культурного відродження України	313
<i>Ярослав Луцький (м. Івано-Франківськ)</i> І. Вагилевич — мандрівник та дослідник Бойківщини	323
<i>Любов Сердунич (сmt Стара Синява, Хмельницька обл.)</i> Маркіян Шашкевич — «будитель Галицької Русі», справжній просвітник української національної ідеї	329
<i>Богдан Гаврилів (м. Івано-Франківськ)</i> Історико-краєзнавчі дослідження Я. Головацького	333
<i>Петро Арсенич (м. Івано-Франківськ)</i> Гуцульщина у дослідженнях членів «Руської трійці»	337
<i>Богдан Гаврилів, Михайло Косило (м. Івано-Франківськ)</i> Сподвижники та послідовники «Руської трійці»	341
Про авторів	346



За редакції *Ярослава Довгана*
Верстка *Стефанії Шеремети*
Коректура *Лідії Левицької*

Підписано до друку 30.09.2011 р. Формат 60x84/16.
Папір офсетний. Гарнітура «Literaturnaya». Умовн. друк. арк. 20,5.

Видавництво «Лілея-НВ»

А/С 250

вул. Незалежності, 18/2

м. Івано-Франківськ

76018

Свідоцтво ІФ № 8 від 28.12.2000 р.